

Regeringen
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av Havs- och vattenmyndighetens redovisning av uppdrag om att föreslå förbättringar av Sveriges genomförande av artikel 12.4 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Naturhistoriska riksmuseet (NRM) har beretts tillfälle att lämna yttrande över den i rubriken angivna remissen.

Om Naturhistoriska riksmuseet

Naturhistoriska riksmuseet är ett forskande museum och en statlig myndighet vars verksamhet omfattar förvaltning, och tillgängliggörande av omfattande naturhistoriska samlingar samt bedriva forskning om universums, jordens och livets uppbyggnad och utveckling, biologisk mångfald, människans biologi samt miljö och landskap. Naturhistoriska riksmuseet ansvarar också för två nationella forskningsinfrastrukturer, Swedish Biodiversity Data Infrastructure (SBDI) och Nordic Ion Microprobe Facility (NORDSIM-Vegacenter).

Yttrande

Sammanfattande kommentarer

1. NRM tillstyrker förslaget att stärka den vetenskapliga övervakningen (genom datainsamling) av fiske. NRM ser användningen av *kameraövervakningssystem* som en fungerande metod för att kunna skatta bifångster av tumlare, men ser också vissa svagheter i tekniken som behöver adresseras om man vill uppnå avsedd effekt.

2. NRM tillstyrker förslaget om tvingande regler avseende kameraövervakningen, snarare än att det sker på frivillig väg, just mot bakgrund av den allvarliga situationen som tumlare befinner sig i.
3. Som komplement till kameraövervakning finns idag regler för förande av *loggbok* vilka bidrar till möjligheten att göra relevanta analyser av observationer via kameraövervakningen. NRM menar att det finns oklarheter kring kraven på att föra loggbok vilket behöver förtydligas i syfte att fler, genom tvingande regler, för loggbok över bifångst av tumlare.
4. NRM ser ett behov av att fördjupa kunskapen kring fritidsfiske med garn och förekomsten av bifångst av tumlare och att detta kan ske med framgång i nära samverkan med fritidsfiskets organisationer.
5. Rapporten redovisar för två alternativa lagförslag. NRMs bedömning är att alternativ 2 i lagförslaget §2 är att föredra eftersom den även täcker förpliktelser enligt EU:s miljölagstiftning, och inte enbart det som stipuleras i artikel 12.4 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Kameraövervakning (punkt 1 och 2)

Under avsnitt 3.3 *Vad kräver art- och habitatdirektivets artikel 12.4?* i

redovisningen förs ett resonemang kring krav på övervakning vad gäller fiske och fiskets negativa effekter på hotade arter. Havs- och vattenmyndigheten pekar i redovisningen på behov av bindande regler som möjliggör aktiv övervakning vid fiske, exempelvis i form av kameraövervakningssystem, för att övervakningsskyldigheten enligt artikel 12.4 ska vara införlivad på ett "tillräckligt fullständigt, tydligt och precist sätt".

NRM instämmer i att det krävs bindande regler. Kameraövervakning på frivillig väg är inte ett alternativ ifall ambitionen är att på allvar övervaka det allvarliga hotet mot tumlare som fiske med garn idag utgör, och samtidigt leva upp till övervakningsskyldigheten i enlighet med artikel 12.4. Det är dock museets bedömning inte möjligt att ens med fullständig och hundra procentig kameraövervakning leva upp till övervakningsskyldigheten enligt artikel 12.4 på ett "tillräckligt fullständigt, tydligt och precist sätt". Tumlare kan exempelvis falla ur garnen under vattenytan där de inte kan observeras av kameror på däck, eller pga. väderförhållanden som gör att bilder inte kan tolkas. Här behöver man se över olika metoder för att kunna uppnå önskvärd effekt vad gäller övervakning vid fiske.

Tekniken för kameraövervakning utvecklas hela tiden, men oavsett tekniska landvinningar krävs, enligt NRM, kompletterande åtgärder, vilket man också pekar på i rapporten, bl.a. i fråga om loggbok och observatörer ombord på fiskefartygen.

I redovisningen (4.1 *Förutsättningar för ett utökat övervakningsprogram*) föreslås att målnivån för det svenska vetenskapliga övervakningsprogrammet som planeras bör initialt vara åtminstone fem procent av fiskeansträngningen i det garnfiske som ska övervakas.

NRM menar att om målet är att kunna fastställa om bifångsten av tumlare i Östersjön är mer än 0,7 individer, dvs större än noll, är det 5 % sannolikhet att denna bifångst observeras om det totala antalet sanna bifångster är 1. Det är ett undermåligt mål för att uppfylla kraven. NRM föreslår därför att andelen höjs till en betydligt högre nivå för att vara relevant.

Loggbok och rapporteringsskyldigheten (punkt 3)

När det gäller övervakning av bifångst finns krav på förande av loggbok (3.4 *Ices och övervakning av bifångst*, 3.4.1 *Ices råd om nödgärder för att förhindra bifångster av delfiner och östersjötumlare*, sid. 14). Detta är i flera länder en utmaning eftersom många fartyg aktiva inom garnfisket är så små att de inte omfattas av loggbokskravet. Det kan av den anledningen finnas, enligt NRMs mening, skäl att förtydliga vilka båtar som måste föra denna journal (minimilängd), samt gärna även vilken upplösning den har i tid och rum eftersom det bör anges i relevanta enheter. En fördjupad analys av vilken slags data som finns om fiske (inkl. fritidsfiske) och som inte berörs av krav på loggbok eller kustfiskejournal borde genomföras. För hur omfattande är sådant fiske och i vilken omfattning sker bifångst? Här finns en kunskapslucka som bör undersökas närmare vilket kan påverka krav avseende exempelvis båtens storlek i relation till krav på förande av loggbok.

Artskyddsutredningen har genom förslagen på ändringar i miljöbalken föreslagit att:

- markägare, arrendatorer, befälhavare med flera ska vara skyldiga att anmäla om de hittar döda eller fångade djur av arter som listas i art- och habitatdirektivets bilaga 4 a på sin mark eller på sitt fartyg (3.6 *Nuvarande rapporteringssystem av oavsiktlig bifångst kopplat till artikel 12.4*).

Anmälningsskyldigheten är någonting som NRM fullt ut stödjer. Däremot bör kravet tydliggöras då en fiskare helt lagligt kan kringgå detta genom att se till att en bifångad tumlare inte tas ombord. Även tumlare som påträffas döda i fiskeredskap bör vara skyldigt att anmäla, oavsett om tumlaren är ombord eller utombords.

Under perioden 2001–2021 finns endast totalt tre rapporteringar av tumlarbifångst (en rapport under 2004 och två rapporteringar under 2021) vilket kan tyda på behov av skärpta krav gällande anmälningsskyldigheten.

Fritidsfiske (punkt 4)

Även fritidsfiske kan vara associerat med risk för bifångst. Det bör, enligt redovisningen (4 7.5 *Fritidsfiskets eventuella påverkan*), säkerställas att även fritidsfiske kan omfattas av övervakningsprogram som syftar till att skatta bifångster av känsliga arter. Det utökade övervakningsprogram som planeras är dock fokuserat på övervakning av yrkesfiske och en huvudanledning till det är att det saknas register över fritidsfiskare.

NRM menar att det idag saknas tillräcklig kunskap om omfattningen av fritidsfisket. Området behöver utredas ytterligare. Eftersom det finns väl etablerade organisationer för fritidsfiskare bör de kunna inkluderas samtidigt som det bör kunna genomföras samordnade kommunikationsinsatser riktade till fritidsfiskare om t.ex. åtgärder vid eventuell bifångst av tumlare.

Lagstiftning (punkt 5)

I redovisning (4.6 *Författningskommentar*) lämnas förslag till olika "nivåer" av det förslag till en ny lag om datainsamling med kamerasystem. I förslag till lagens 2§ lämnas två alternativa ordalydelser. NRM förordar det andra förslaget vilket är bredare då det inte anges specifikt att vissa bestämmelser inom Europeiska unionens miljölagstiftning gällande bifångstdata träffas. Detta med avsikten att lagens tillämpningsområde ska medge att samtliga mål som anges i artikel 2 och 25 i förordning (EU) nr 1380/2013 ska kunna nås.

Övrigt

I redovisningen (4.5.6 *Alternativa lösningar och deras konsekvenser*) pekar man på risker förbundna med införandet av begränsningar av fisket med garn, bl.a. avseende yrkesfisket. Yrkesfiskare som fiskar med garn har ofta, enligt redovisningen, starka kopplingar till såväl kustsamhällets identitet som till särskilda kulturvärden och lokal turism. Vid åtgärder som begränsar fisket skulle eventuellt dessa externa positiva värden gå förlorade och på lång sikt skulle möjligtvis närliggande kustsamhällen få en minskad besöksnäring. Utöver detta skulle även Sveriges totala infiskade värde minska.

NRM menar att de eventuella negativa konsekvenserna av begränsningar av garnfisket för kustsamhällen kan mötas där åtgärder kan vidtas och vinster för alla parter skapas. Exempelvis i Tyskland bedriver Thünen Institute med framgång ett program där yrkesfiskare deltidsarbetar som "Sea Rangers" och bidrar i den rollen till att övervaka och samla data.

Ärendets handläggning

I detta ärende har överintendenten Lisa Månsson beslutat. Föredragande har varit enhetschef Eric De Groat, Enheten för samordning, utredning och förvaltning. I handläggningen har även intendent Julia Carlström, Enheten för populationsanalys och -övervakning, deltagit. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Pär Rådling, Avdelningen för verksamhetsstöd, och Anna Nilsson, Avdelningen för Naturövervakning och forskning, deltagit.

Naturhistoriska riksmuseet

Lisa Månsson

Eric De Groat